

Ledare: Skapa framtidstro genom att visa framtidstro!

I en tid då många populister får stor medial uppmärksamhet i skolfrågor, och då ungas psykiska mående och motivation inte får något större utrymme i den skolpolitiska debatten så är det extra viktigt att vi skolledare lyssnar inåt och blir ytterligare noggranna att stödja oss mot beprövad erfarenhet och forskning! Jag anser att vårt ansvar som skolledare nu bör vara att i ännu större omfattning agera motpol till den kortsiktiga, polariserande retorik som tyvärr ofta figurerar i medialt uppmärksammade samtal om skolan. Det som slår mig och berör mig är de djupt engagerade skolledare jag möter, som trots många gånger i princip omöjliga förutsättningar dagligen arbetar för att varenda unge skall lyckas, få erövra självkänsla och känna framtidstro.

Så var finner vi beprövade och beforskade argument som kan slå håll på populistiska budskap och krav på quick-fixes? Rön från psykologerna Edward Deci och Richard Ryans forskning ger oss skolledare en stark kompass i frågor som handlar om den motivation som finns i oss alla levande människor – små som stora, unga som gamla. Forskarnas teoribildning benämns Self Determination Theory (SDT) och fokuserar på mänsklig motivation och vilka behov vi har som i tillfredsställd omfattning leder till välbefinnande oavsett individuella eller kulturella skillnader. Kärnan i teorin är att vi alla har tre grundläggande, universella psykologiska behov. Dessa tre är **autonomi** (känslan av frihet att styra självständigt), **kompetens** (känslan av att vara effektiv och kapabel) och **tillhörighet** (på engelska relatedness och tolkas som känslan av att vara kopplad till andra och del av en större gemenskap).

(Ledaren fortsätter på nästa sida.)

Susanne Allered, ordförande i Lokalförening Göteborg

I det här numret av Skolledningsnytt finner du också texter om:

- Hemmasittare eller hemmakämpare?
- Vad är Angeredsutmaningen och varför finns den?
- Ny, inbjudande plats för samverkan och utveckling
- Bokutlottning

Ledare (fortsättning)

Det är just detta tredje ben – tillhörighetsbehovet – som har särskild resonans i skolans värld när det kommer till motivation och elevers delaktighet. För en ung människa handlar tillhörighet om att uppleva sig sedd, värderad och som en viktig del av skolan som social kontext. När detta behov tillfredsställs, ökar inte bara välmåendet utan även den inre motivationen och förmågan att hantera utmaningar (jämför med engelskans resilience). Omvänt kan en känsla av utanförskap och ensamhet underminera både engagemang och hälsa.

Vi som skolledare har en unik och avgörande roll i att tillsammans med våra engagerade medarbetare utforma skolan till en plats där mänskliga behov möts fullt ut eller i alla fall så långt det någonsin är möjligt. Och här på västkusten är vi stolta över många exempel på föredömligt arbete från skolledare. Vi tar i detta nummer av Skolledningsnytt upp två exempel som handlar om att visa framtidstro och grundlägga för den genom goda insatser utifrån vårt behov av tillhörighet.

- På Elyseum gavs i början på oktober ett antal inspirationsföreläsningar på temat 'Hemmasittare eller hemmakämpare' och initiativtagare var rektor Anders Wallin.
- Agneta Wessman Alsin, rektor på Angeredsgymnasiet berättar om deras arbete med att bidra till elevernas framtid.

Vi kommer i senare nummer att skriva mer om tillhörighet och då bland annat om vår intervju med Ove Sernhede, forskare vid GU. Och du som inte vill vänta på den hittar redan nu intressant läsning om hans forskning på Stenastiftelsens hemsida – klicka [här](#) för att bland annat ta del av projektet 'Mellan resignation och framtidstro'

Tillhörighet har samma avgörande betydelse även för oss vuxna. Att som skolledare ta ansvar för helheten på enheten, leda arbetet mot verksamhetens mål samt vara del av ett större sammanhang, ger oss en hög grad av meningsfullhet. Många är beroende av skolledarens dagliga arbete! Vi som lokalförening vill göra skillnad för dig som vår medlem, så att du vill och kan hålla i ditt viktiga arbete du gör för våra barn och ungdomars bästa – de som alldeles strax skall bära upp vårt samhälle. Vi letar hela tiden efter fler gedigna skolledare som vill agera skyddsombud för sina kollegor i ett område – har du också lust att vara med i vårt skyddsarbete?

Hemmasittare eller hemmakämpare?

Vi är många skolledare som har elever som av olika skäl inte kommer till skolan. Ofta finns det komplexa skäl som bakgrund och det är inte enkelt att hitta tillbaka till en fungerande skolgång när eleven varit frånvarande länge. Men hur gör vi för att inte hamna där? Och hur kan vi tänka när en problematisk frånvaro redan hunnit etableras?

Under eftermiddagen 8 oktober bjöd Sveriges Skolledare Göteborg in till inspirationsföreläsningar och lite handfasta tips och tankar om hur vi kan bli bättre på att främja skolnärvaro och inte minst hitta kreativa vägar för att bryta negativa skolmönster.

Först ut under eftermiddagen var Johan Rasmusson, rektor på Torpaskolan som presenterade ett framgångsrikt närvaroarbeta som grundade sig på relationsskapande och mindre sammanhang för en handfull elever som tidigare inte hittat rätt i skolgången. Det är inte så enkelt att bara få till en mindre grupp, menade Johan, utan såväl gruppen elever som de undervisande behöver funka socialt och pedagogiskt tillsammans. Allt börjar i relationen!

Därefter presenterade Joachim Frej från Nationell samverkan psykisk hälsa en ny funktion för att bygga broar mellan hem och skola, Peer Support. En Peer Support är en person som har egen erfarenhet av psykisk ohälsa och anställs via Arb/Vux under (åtminstone) två år. Peer Supporten Emma berättade hur hennes uppdrag kan sträcka sig från att bygga relationer med elever i korridorer och klassrum till att faktiskt möta eleven i hemmet eller närområdet. PS:are finns nu på flera av våra kommunala skolor och skolledare vittnar om lyckade exempel på att hemmavarande har kunnat brytas samt att en PS har andra möjligheter att arbeta friare inom och utanför skolans väggar. Det är samtidigt viktigt att knyta PS-uppdraget till elevhälsans ordinarie uppdrag och det kan inte ersätta andra insatser utan snarare komplettera i våra gemensamma ansträngningar.

Eftermiddagen avslutades av Hanna Gilbert och Patric Ohlén från Elyseum Distans, vars verksamhet vänder sig till elever med dokumenterad svårighet att komma till sin skola av medicinska, sociala eller psykiska skäl. Elyseum Distans bedriver som en av tre skolor i landet distansundervisning som särskilt stöd till elever från Helsingborg i söder till Kiruna i norr.

Hanna och Patric beskrev utmaningen i att skapa relation med elever man kanske aldrig ser och hur man trots det har sett enormt fina resultat i elevernas mående och kunskaper i skolans ämnen. De båda lärarna benade även ut skillnaden mellan undervisning på distans som skild i tid och rum, fjärrundervisning då lärare och elev ses via datorskärmen och närundervisning då man är på samma plats. Patric och Hanna beskrev även utmaningen i att trots lång erfarenhet ändå känna sig helt ny i rollen som lärare på distans, då allt det där man kan kommunicera med ett höjt ögonbryn eller blick ut i fjärran i klassrummet inte syns eller märks bakom skärmen.

Inspirationsföreläsningarna lockade ett drygt tjugotal skolledare men även delar av elevhälsan till Montessoriskolan Elyseum, som stod som värd för arrangemanget i regi av Sveriges Skolledare.

Anders Wallin, rektor i grundskolan

Vad är Angeredsutmaningen och varför finns den?

I december 2013 ställdes socialt engagerade företagare och andra ledare inför frågan: 'Vad gör ni för ungdomarna på Angeredsgymnasiet? Hur kan ni hjälpa dem att få kontakt med arbetslivet och få chansen att pröva på?'

En överväldigande del av eleverna på Angeredsgymnasiet har annan språklig bakgrund än svenska och många av dem har mycket kort studietid i Sverige. Veldig få elever har kontaktnät utanför släkt, stadsdel eller skola. Deras framtids- och omvärldssyn är begränsad. De har svårt att se sig själva i en realistisk framtid och på vilket sätt de skall leva sitt vuxenliv. De har få förebilder i vardagen, och de har få eller inga att fråga eller söka inspiration från. Därmed har de svårt att hitta vägen för sitt framtida liv. Angeredsutmaningen är ett initiativ som tagits för att skapa bryggor mellan skola och externa partners inom näringslivet och offentlig sektor. Att ta del av deras nätverk för att stödja, men också utveckla arbetssättet kring mötet om vad som väntar studenterna under och efter avslutade studier. Matchningen mellan elever och praktikplats sker via nya innovativa metoder. Alla som arbetar, som kan sitt arbete och är stolt över sin arbetsinsats och har skaffat sig kunskaper som är bra för andra att kunna, kan bli praktikhandledare.

Mycket av det människor gör i sitt dagliga arbete görs på rutin. Man kan säga att mycket av vad vi gör och kan, sitter i våra ögon och fingrar. Många arbetsuppgifter tog i början mycket längre tid än vad det gör idag. Det beror naturligtvis på att vi har skaffat oss kunskaper om vad vi gör och på vilket sätt vi kan göra det enklare och bättre.

Det är kunskaper som ofta inte finns att läsa i några läroböcker utan tar år av erfarenheter att erövra. Det är dessa kunskaper som kan läras ut när vi handleder en praktikant. Inte låta kunskapen stanna hos oss utan sprida den för att underlätta för andra. **Idag är ungdomar från Angered en dold resurs som väntar på att upptäckas.** Framåtanda, vilja, flerspråkighet är egenskaper som värderas högt och som återfinns hos våra elever.

Att hitta vägar för organisationer och elever att mötas blir vinst för alla inblandade. Syftet med Angeredsutmaningen är att elever på Angeredsgymnasiet i så stor utsträckning som möjligt skall kunna ta del av de erbjudande som deltagande samarbetspartners i Angeredsutmaningen har att erbjuda. Idag 2025 har vår gymnasieskola ett samarbete med ett fyrtiotal organisationer, föreningar och företag. Skolans program är knutna till något eller några av företagen som skolan har ett samarbete med och det utvecklas hela tiden.

Angeredsutmaningens arbete med stipendier har utvecklats över tid och växt. Idag har vi många stipendier som delas ut till våra fantastiska elever inom olika områden. Under läsåret 2025/26 kommer följande att delas ut;

Advokatfirman Vinges stipendium när du vill läsa vidare till jurist!

Stipendiet är på 15 000 kr och stipendiaten får också löfte om sommarjobb och en egen mentor. Det delas ut sedan 2003 till elev som sökt till juristprogrammet vid svenskt universitet.

Clarion Hotel The Pier – WeCare stipendiet

Stipendiet på 5000 kr delas ut till en student på Angereds gymnasiet som visat stort engagemang inom social eller miljömässig hållbarhet under sin tid på skolan.

NEXTAR & IFK Göteborg – Lagkaptenstipendiet

Stipendiet på 5 000 kr delas ut till en lysande stjärna på Angereds gymnasiet som tar studenten och under sin tid som elev skapat en trygg känsla till sina medmänniskor, föregår med mycket gott exempel och inkluderar alla på skolan.

Göteborg Majorna Frölunda Rotaryklubb – Rotarys ledarstipendium

Stipendiet på 5000 kr delas ut till den avgångselev som bäst visat vägen för andra genom ett gott och resultatgivande ledarskap på skolan, i föreningslivet, församlingen, familjen, idrottsklubben, kompisgänget eller i annan grupp där hen bidragit till ett bättre samhälle.

Byggkoncernen Ola Serneke AB – Ola Sernekens attitydstipendium

Fem stipendier á 5000 kr till de elever som visat bäst inställning till skolgång och studier, samt goda prov på hjälpsamhet och engagemang i klassrummet.

DFV stipendier för goda insatser

Sju stipendier á 5000 kr till elever i åk 1 eller 2 som till exempel ha ökat sin närvaro i skolan, höjt sin studiemotivation, lyft sig från icke godkänd till godkänd i ett eller flera ämnen. Det är lärarna som nominerar kandidater.

Stena Care Scholarship

Två stipendier á 5000 kr till elever som under åren på skolan visat särskilt stor omtanke i allt ifrån egna studieresultat till sina skolkamrater och den gemensamma arbetsmiljön.

Theodor och Hanne Mannheimers stipendium

Tre stipendier á 7000 kr till elever i avgångsklasser som under sin tid på Angereds gymnasiet visat civilt kurage och i ord och handling bidragit till att försvara de mänskliga fri- och rättigheterna.

Coompanion Göteborgsregionen - Coompanions stipendium 'Vi gör det tillsammans'

Stipendiet på 5000 kr delas ut till den elev som bäst visat hur man kan göra skillnad genom att samarbeta med andra - vägen till en riktigt positiv förändring är att arbeta tillsammans, inkludera alla som vill hjälpa till och bygga på de olika talanger och intressen man har.

Agneta Wessman Alsin, Roger Bloom, Calina Folme och Niklas Odén - rektorer i gymnasieskolan

Ny, inbjudande plats för samverkan och utveckling

Ett inlägg från oss Skyddsombud i Förskoleförvaltningen/område Centrum är att vi vill lyfta fram det nya mötescentret på Första Långgatan - en efterlängtd satsning som nu står klart och skapar nya möjligheter för samverkan mellan skolledare och våra viktiga stödfunktioner.

Mötescentret är centralt beläget, vilket gör det lättillgängligt för alla rektorer oavsett vart i centrum man verkar. Här finns moderna, ljusa och fräscha lokaler som är väl anpassade för både större sammankomster och mindre arbetsmöten. En av de största vinsterna med det nya mötescentret är just utrymmet - både i fysisk och organisatorisk mening. Här ges skolledare möjlighet att mötas över gränserna, dela erfarenheter, utveckla arbetssätt och stärka det kollegiala lärandet. Samtidigt finns goda möjligheter att knyta kontakter med stödfunktioner inom exempelvis barnhälsan och administration, något som både effektiviserar samarbetet och stärker förskolans uppdrag.

Den fysiska miljön är utformad med arbetsmiljön i fokus. Här ska det vara tryggt, trivsamt och produktivt att vistas. Vi vet att goda fysiska arbetsmiljöer främjar välmående och engagemang vilket i sin tur skapar bättre förutsättningar för beslutsfattande, ledarskap och utveckling. Vi ser fram emot att detta blir en plats där idéer föds, samarbete växer och där vi tillsammans fortsätter utveckla en stark och hållbar förskoleorganisation.

Anna Skogholm Peter Hägg, rektorer tillika skyddsombud i förskolan

Bokutlottning

Nu har vi igen valt att lotta ut en bok av Louise Bringselius – den här gången handlar det om *Tillitsprincipen* från 2024. Att vi väljer den boken just nu beror på att det idag är än viktigare att sätta fokus på vilka idéer som styr oss. Vårt val av litteratur mynnar ur flertalet samtal till oss den senaste tiden efter sommaren, där våra medlemmar vittnar om att man inte längre känner igen sin chef, att chefen börjat använda nya och mindre beprövade metoder för att inskränka friutrymmet trots att skolleningen samarbetat i många år. Var kommer den nya tidens styrning från, undrar vi!? Och vilken forskning lutar den sig mot!?

Sveriges Skolledare Göteborg anser att det finns många viktiga vägval att göra för Göteborgs Stads största skolförvaltning. Ett av dem handlar om hur mån ledningen är att lyssna in politikens tydliga linje om att tillit skall utgöra grund för ledarskapshandlingar. I årets budget står det under Ledning, styrning och mål (sida 7) följande:

Styrningen ska vara tillitsbaserad i större utsträckning än idag. Den tillitsbaserade styrningen ska genomsyras av delegering, brukarfokus, öppenhet och dialog. Medarbetares kompetens ska tillvaratas. Styrning och systematiskt kvalitetsarbete som enbart utgår ifrån mätbara data riskerar att leda till en ineffektiv organisation med omotiverat stor administration. Snabba förändringar i omvärlden och nya utmaningar kräver ett aktivt utvecklingsarbete i nämnder och bolagsstyrelser.

Vi har uppmuntrat arbetsgivaren att välja en styrning som baseras på tillit där skolledares behov av autonomi, gemenskap och kunskap blir väl omhändertaget. Vi förväntar oss att **utvecklingen blir mer av återlämnat friutrymme för skolledaren att självständigt agera på** och mindre av överdriven kontroll utifrån ambitioner från NewPublicManagement!

Du som vill vara med i utlottningen av Bringselius bok *Tillitsprincipen* klickar på länken [här](#) och fyller i formuläret snarast dock senast fredag 14:e november.

Vid föregående utlottning vann Nirvana Kentra och Anneli Jakobsson boken *Social effekt i arbetslivet*.

Och vid en tidigare utlottning vann Hillevi Sjöstedt-Lindqvist boken *Europas bästa tågresor*.

